

Тиреза

Бюллетен

ОНЧОЕ, КИ
ОДАМОН ВА
ЭЧОДИЁТ
ВОМЕХУРАНД

ҶИЛДИ 2, НАШРИ 3

| Чорабиниҳои асосӣ: |

11-12 Апрель
Ярмаркаи касби

22-26 Апрель
Ҳафтаи синамои экологӣ

30.04-03.05
Фестивали мусиқиро джаз

| Дар ин нашр: |

Зинда бод санъати ҳаётан
муҳим! 2

Маҳви бе саводӣ аз шир-
кати «Империя Музыки» 3-4

Саёҳат дар
“Дашти ваҳшӣ” 4

Таъқиб ва куштор ... о
пъесе «Безумие. Год 93» 5

Фарҳанги анъанавиро
муҳофизату эҳё намудан
ва ба он зиндагии нав
бахшидан лозим. 6

www.bactria.net

Зинда бод санъати ҳаётан муҳим!

Модари танҳои серфарзанди аз кор озод карда шуда, бо муборизаи худ адолатиро аз саноати бузург металабад, ки партовҳои истеҳсоли он ҳамаи мавҷудоти зиндари дар гирдуатроф нобуд мекунад. Он инчунин сабаби ба касалиҳои вазнин гирифторм шудани аҳолии маҳалли мешавад, ки онҳо бо қарори суд подоши бисёрмилионаро мегиранду, Эрин Броквич бошад – ҳамон модари танҳои бекор, Ҷоизҳои калонро мегирифт. Саноати бузург дар пеши мардум ба гуноҳи худ иқро мешавад ва бо истеҳсолкунии аз ҷиҳати иҷтимоӣ бо масъулият, бо риояи ҳамаи талаботҳои бехатарии экологӣ корашро оғоз мекунад. Ва ин тасвири навори ташвиқоти гуруҳи маҳаллии эко-Ҷаёлон нест, балки мундариҷаи суژهи дусоатаи филми голливуд бо иштироқи Чулия Робертс дар нақши асосӣ мебошад.

Санъати аз ҷиҳати иҷтимоӣ бо масъулият – ба инкоркунии нозпарвардӣ аҷодди ин равия нигоҳ накарда, ки реализми қатъӣ бо авангард буданд ва масхараи ин ҳам дар давраи постмодернизми асри XX яке аз пешрафтатарин арт-таҷрибаҳо мешавад. Ба ҳунарманд расонида мешавад, ки дар бораи муҳити воқеӣ ҳақиқатро гӯяд ва на фақат танҳо ба мусоҳибаи ҷуқурфикронаи ақлӣ дар бораи моҳият ва шакли санъат дарояд. Ҳар кас инро бо тарзи худ мекунад – дар Голливуд филмҳоеро ба навор мегиранд, ки аз он дар ҷашмони занони хонашин ашк пайдо мешавад ва

дар дили онҳо бовари пайдо мешавад, ки адолатро ёфтани мумкин мебошад, ва илова бар ин бехбудии молиявиро, Ҷоизаи иҷтимоиро.

Ҳунарманди эронӣ Аҳмад Надалиан бошад ба дарёҷаҳо ва қўлҷаҳои тамоми дунё моҳичаҳои сангини худро сар медеҳад.

Бо суханони гурдабадаба ё амалҳои самимона, фарҳанги оммавӣ ва санъати баланд, ҳамҷоя дар қарри проблемаҳои иҷтимоӣ гирифторм мешаванд, қўшиш мекунанд, ки ҷавоб диҳанд ё саволҳои навро ба пеш гузоранд. Ҳунарманд – бо маънои васеи ин калима, на танҳо инъикосгари мақсадҳои олий мешавад, балки инчунин Ҷоизаи мебошад. Таҷрибаи ҳунармандӣ аз тасвиrotи молиҳулиёгӣ дур шуда, амалиёт ва ҷалб шуданро ба кор мебарорад.

Ҳунарманд ба дарахт баромада шоҳаи дар тағаш бударо мебурад, агар маънои зарбулмасали қўхнаи халқиро бо таври визуалӣ инъикос намоем, ки он бо тарзи айён муносибатро ба муҳити атроф инъикос мекунад.

Георгий Мамедов

Ҳафтаи синамои экологии Душанбе ва намоиши лоиҳаи NaturART. 22 – 26 апрел, дар театри ба номи Вл. Маковский баргузорм мегардад.

ОНҶОЕ, КИ ОДАМОН ВА ЭҶОДИЁТ ВОМЕХЀРАНД

www.bactria.net

Маҳви бе саводӣ аз ширкати «Империя Музыки»

Дар воситаҳои хабари маълумоти дуруст, кушода ва бо адолат дар бораи он ки чӣ тавр ва аз ҳама муҳимаш артисти чавонро ба сахна баровардан, чанд пул меистад мавҷуд нест. Сараввал хубтар мешуд, ки мафҳуми “артисти/гурӯҳи чавон”-ро ҷудо кунем. Дар санати мусиқӣ умуман ду навъи артистон вучуд доранд: касбӣ, ки барои онҳо сахна кори тамоми умрашон ҳаст ва иштирокчиёни лоиҳаҳои «сунӣ», ки бо продюсерҳо дар ҷои ҳолӣ эҷод шудаанд.

Артистони касбӣ (мисол, мусиқичиёни классикии академӣ) аз айёми чавонӣ сар карда, бисёр ва хеле ҷиддӣ касби худро меомӯзанд, дар баланд бардоштани сатҳи ҳунари касбии худ бисёр кор мекунанд, доим баромад мекунанд – аввал дар назди устодони худ ва устодони ҳамсӯнашон, баъдан ҳамкурсонашон ва баъдан дар назди мардуми зиёд. Ҳамаи ин, навозандагони ҳақиқиро ба ҳаёти калон ва вазнини сахнаӣ таёр мекунад. Ва бовар кунед, то навозандаро ҳамчун артисти сахнаӣ калон номидан, даҳсолаҳо мегузаранд. Навозандаҳои дар ҳақиқат бо-истеъдод он суханеро, ки «ҳар чизе, ки аз Худо додашудааст, доимо инкишоф ва тарақӣ карданошонро талаб мекунад», ба худ ҳамчун аксиома мефаҳманд ва қабул мекунанд. Маҳз ҳаминро – Санъати бузург меноманд.

Дар хусуси равияи дуҷум бошад, шартан онро “шоу-бизнес” меномем, дар он ҳамааш воқеан фаҳмо аст: пул + «артист» = пул. Нофорам ва бемаънӣ мебошад, ки пул дар ҷои аввал аст. Ёне аксари ин гуна артистон ва продюсерони онҳо, сараввал на дар бораи сатҳи маҳорати касбӣ, балки дар бораи ба даст овардани фоидаи зуд ва тезтар машҳур шудан фикр мекунанд. Илова бар ин, ҳамбастагии «пул+артист» аксар вақт машҳуриро пайдо мекунад, наинки даромад меорад. Аммо, ин ҳеч вақт дар бораи он ки ӯ ситора ва артисти ҳақиқӣ мебошад, бо маънои пурраи ин ду мафҳум шаҳодат намедихад. Фиреби бузург, ба худ баҳодихӣ.

Шумораи зиёди артистони короғозкунанда дар «шоу-бизнес» ба худ тасаввуроте ҳам надоранд, ки ба онҳо бо мусиқӣ машғул шудан, сароидан ва ё ба сахна баромада, худро нишон додан та-

моман мумкин нест. Аммо онҳо хеле собиткорона демо-сурӯдҳои худро сабт мекунанд, ба ин кор аксар вақт пули охирини худро сарф мекунанд, барои ба ҳар гуна продюсерҳо сабтҳои худро нишон додан, вақти худро ҳайф мекунанд. Ва чунин рафтор мекунанд, ки гӯё баҳои додаи онҳо ба эҷодиёти худашон, ки бо дастгирии хешону рафиқонашон қарор шудааст, ҳақиқати комил мебошад. Ба чунин “худкорон” як маслиҳат: агар шумо на ҳонда метавонед ва на асарҳои мусиқиро “дар сатҳи худатон” эҷод карда метавонед, пас ин корро аввалияти зиндагии худ нақунед! Комилан чунин шуда метавонад, ки ҳамаи заҳматҳои шумо кори беҳуда, беистеъдод ва беоқибат мешавад. Ҳамчоя бо ин, боз бо кори дигар машғул шавед, ки он барои зиндагии осудаи шумо имконият медиҳад. Ва он гоҳ вақт нишон медиҳад, ки оё шумо барои сахна офарида шудаед ё не.

Асогирҳо дар бораи кори продюсерӣ

Ҳар як артист/мусиқичӣ воҳиди эҷодӣ мебошад. Ба ӯ маъмуриҳои ҳамфикр лозим аст. Аз кори дақику дурусти артист ва маъмури ӯ, бисёр чизҳо вобаста ҳастанд. Занги аввалин ба продюсер – ин қадами аз ҳама муҳим мебошад, вале ин чиз алтернатива дорад. Сараввал бо тарзи алтернативӣ истифода кардан лозим: дар сайти ширкат ё продюсер ҳамавақт **e-mail** нависонда шудааст, ки артист ба он **MP3**, сурат ва тарҷумаи ҳоли худро фиристонида метавонад. Агар ки артист Интернет-сайти шахсӣ дошта бошад, хеле хуб мешуд, ба таври кӯтоҳ хоҳиш кунад, ки аз онҳо дар бораи эҷодиёташ маълумот гиранд ва ба сайти худ истинод диҳад. Агар ки Шумо қарор гирифтед, ки занг мезанед, пас бояд донед, ки продюсер котиби ширкат ва ё хати боварии ВКФ (вазирати корҳои фавқулода) нест. Муддати дароз гӯш кардани нақли шумо дар бораи нубуғӣ ва беҳамтоии шумо вазифаи ӯ нест. Вале ба худ иқрор шавед, охир маҳз барои чунин баҳо гирифтани шумо ба продюсер занг мезанед. Шумо зуд меҳоҳед суҳанони бовачд ва даъватро барои ҳамкории хеле бо муфид дар ҷавоб фаҳмед.

Чӣ қадар пул лозим, ки пул кор кунед?

Бохтар дар бораи санъат

Аз ҳеч кас пӯшида нест, ки барои ба аудитория санъати худро муаррифӣ кардан, ба артист бисёр кор кардан ва ба продюсер бошад дуруст пулхоро, аксар вақт пулҳои дигаронро, сахмгузори кардан лозим аст. Продюсер **САРМОЯГУЗОР НЕСТ**. Продюсер дар фаҳмиши россиявӣ - шахсе мебошад, ки бо чараёни пешбарии маҳсулот ба бозори саноати мусиқӣ роҳбарӣ мекунад. Вобаста аз он ки ӯ чӣ дараҷа маҳсулотро дуруст инкишоф медиҳад ва муаррифӣ мекунад, ҳамон қадар эҳтимолияти он зиёд аст, ки артист шунавандаи зиёди худро меёбад. Артист бояд тавсияҳои продюсер дақиқ иҷро кунад. Артист танҳо бо мусиқӣ кор мекунад ва қисми инкишофёбии эҷодиву мусиқии худашро худаш муаян карда метавонад.

Бе артистони бузург продюсерҳои бузург вучуд доранд.

Инак, продюсер сарпараст (спонсор) нест. Продюсер-барои ташкил кардани фаъолияти мусиқиву-тиҷоратӣ ёвари артист мебошад. Ҳатто таҷрибаи ҷаҳонӣ исбот мекунад, ки артистро танҳо продюсер намеофарад. Продюсеронро артистон бузург мекунанд. Нақши муаллифони сурӯдҳо ҳам охири нест. Кристина Агилера бо исроркорӣ, босабрӣ ва кори зиёди худ исбот кард, ки агар ту артист таввалуд шудӣ, ҳатман артист мешавӣ - албатта, бо ёрии продюсер, устодон доир ба маҳорати оҳанг ва сахна, муаллифон. Земфира, танҳо аз ҳисоби истеъдодаш, ғайриоддӣ буданаш ва фалсафааш пайдо шуд ва то ҳол вучуд дорад. Продюсерони зиёде, ки дар аввали роҳи эҷодии ӯ пайдо мешуданд – ин танҳо одамоне, ки барои муаррифӣ намудани эҷодиёти ӯ ба халқ, ЁРИ доданд. Барои ин кор ба онҳо ташаққури зиёд.

Продолжение на стр 4

Саёҳат дар “Дашти ваҳшӣ”

Бохтар_Рафҳои китоб

Филми Н. Калотизишвили “Дикое поле” (Дашти ваҳшӣ), ки бехтарин навори 2008-ум сол дар Россия шинохта шуд ва боз бисёр унвону чоизаҳоро ноил гардид, дар ҳақиқат синамоҳангома номидан мумкин.

Ба назар менамояд, ки ҳар он чизе ки дар «Дикое поле» ҳаст, аллакай дар филмҳои дигар режиссёрон буд: фазои беохирӣ саҳро дар «Урга»-и Н. Михалков; ҳикоягӣ ва медитатсионӣ буданаш дар филми А. Звягинцев “Изгнание” (Рондашуда); бераҳмӣ, майда будани одам ва бузургии табиат дар “Эйфория”-и И. Варипаев; харобии ҳаёти деҳот дар синеманигории солҳои 90-ум. Ҳатто кас-

би духтур, ки яке аз касбҳои машхуртарин дар синамои русӣ мебошад («Бумажный солдат» (Аскарӣ қоғазӣ) Алексей Герман, «Морфий» Балабанов), дар ин филм ҳам мавҷуд ҳаст: табибон ба услубҳои муолиҷакунии қаҳрамони филм механданд (муолиҷаи хуруҷи қалб бо оҳани тасфонидашуда, ҷарроҳии бо барори ҷузъи

маҳватаи шикам бе истифодаи асбобҳо, тачҳизотҳо, антибиотикҳо, ассистентҳо ва ғайра.). Шахсони ҳарбӣ ва шикорчиён дар ҳайрат меоянд, ки баъд аз захм гирифтани бо тири барои шикори хирс истифода мешуда ва силоҳи милиса (аз кучо тапонча ба дасти ӯ пайдо шуд), чӣ тавр боз зинда мондан мумкин? Филм дарозмуддат мебошад. Аммо, дилгир кунанд нест. Ба ҳар он чизе, ки дар экран рӯй медиҳад бовар мекуни. Ва худро ҳамчун ҷузъи ин ҷамъияти одамон ҳис мекуни, ки бе давлат, бе тамаддун, бе фарҳанг ҳастанд ва бо азобу машақат дунёи нав месозанд. Дунёе, ки дар он ҳар кас, ба он чизе ки сазовор аст, ноил мегардад.

Режиссёри фаронсавӣ - файласуф Дюмин филми «Человечность»-ро (Одамнокӣ) ба навор гирифт, ки дар он табиӣ будани таҷовузкорӣ ва ҷинояткорӣ одамро нишон медиҳад. Ва инчунин, раҳмдилро ба васвосон (маньяки) ва маслуқони бо ахлоқ нишон додааст. Навори

бо истеъдод аст, вале хунук аст ва ҳаяҷоновар намебошад. Бадӣ дар он ҳақиқӣ ва воқеӣ аст. Неки бошад, сушт ва очиз мебошад. Бадӣ - ана ҳамин аст кашфиёт ва предмети андар расидани ӯ. Эҳтимол режиссёр кам бо он рӯ ба рӯ шудааст. Б. Дюмон ва тамошобини ӯ, дар дунёи дигар зиндагӣ мекунад, дунёи хузуру ҳаловат ва беҳбудӣ. Гумон аст, ки ӯ ҷанг, гушнагӣ ва қашшоқиро дида бошад. Ӯ чӣ гунагии гум кардани бештари он чизҳое ки ту дӯст медошти намедонад, яъне ватан, дӯстон ва муҳити муайянеро. Вақте ки зиндагии пешина, одатӣ ногаҳон нест мешавад ва наваширо бошад бояд аз сар сози. Вақте ки одамон кореро на танҳо барои ба даст оварда-

ни пул, мансаб ва муваффақияти худ мекунад. Танҳо барои он меканд, ки онҳо одам ҳастанд ва зиндагӣ кардан мехоҳанд. Ва ҳамаи чизҳои дигар ба як тараф мемонад, мисли пӯчок, ахлот. Ва ту дарк мекуни: кӣ ҳастӣ, баҳри чӣ зиндагӣ мекуни ва чӣ кор бояд кунӣ. Ва дунёи навро, инсонияти навро, ИНСОНИЯТИ ҲАҚИҚИРО месозӣ. “Дикое поле” ин филмнавор дар бораи неки мебошад. Духтур (Олег Долин) дар вайрона зиндагӣ карда, дар ҳақиқат маънии

ҳастӣ ва зарурати худро эҳсос мекунад. Корманди милиса (Роман Мадянов) шахси расво, дағал, муҳити гирду атрофро ташкил мекардагӣ... мебошад. Ва бе ӯ намешавад. Ва бе ҳамаи онҳо дар хона-дашти умумиашон, намешавад.

Духтари дӯстдоштаи қаҳрамони филм бошад... Ӯ аз дигар дунё. Мисли Дюмон, вай ҳам дар бихишти нав ҷои худро намебад. Аз ҳамин сабаб ӯ бояд равад.

Суханони асосии филм: «дар ин ҷо намемиранд», мебошад. Барои он ки ҳатто баҳри мурдан ҳам, фаҳмову дарккарда зиндагӣ мекунад ва агар барои инсоният лозим бошад – аз нав бар мехезанд. Дар бобати аҷоибот дар дашт бошад... Ба онҳо ҳам бовар мекуни. Бовар мекуни, барои он ки дар Тоҷикистон даҳшати зиёди солҳои 90-умро аз сар гузаронидагӣ, кӯҳнаро пас мондагӣ. Ва зинда мондагӣ. Мӯъҷиза мебошад. Ба туфайли филм дақиқтар эҳсос мекуни, ки дар дунё беҳуда зиндагӣ намекуни.

Дмитрий Егармин

Начало на стр 3.

Аммо, чунин истеъдодро ба ӯ онҳо надоданд. Продюсер метавонад бо кори ёфтани сармоягузор барои артист машғул шавад, аммо ин кор вазифаи мустақими ӯ нест. Аз рӯи хости худаш, продюсер метавонад пулҳои худашро сармоягузорӣ кунад, вале ин дар он вақт мешавад, агар ӯ дар артист имконияти 100% ва ҳаваси сараввал хунарманди касбӣ шуданро мушоҳида кунад, на мақсади зуд ба ҳаёти сунъии ситораҳо даромаданро. Ба назар нагирифтани ва фаромӯш кардани лозим нест, ки маҳорат, дониш, тачриба ва вақти продюсер ин ҳамааш пул ва сармоя мебошад, ки онро вай ба артист саҳмгузорӣ мекунад. Хулоса бароред ва беақлӣ накунед Ҷамъабаст карда, гуфтани мехостам, ки: ба артист албатта сармоягузорӣ кардан лозим, аммо, на ба истеъдод ва

қобилияти корӣ, балки баҳри ба ҳар чӣ аудиторияи калонтар расонидани Эҷодиёт, ки артист бо он зиндагӣ мекунад. Ва боз якто қонуният: чӣ қадаре ки дар бораи артист «матбуоти зард» ва рӯзноманигориҳои харидашуда наменависанд, ҳамон қадар сатҳи хунари касбии ӯ баландтар мебошад. Агар артист маҳз бо Санъат зиндагӣ кунад ва сатҳи баланди кориро нишон диҳад, онгоҳ шахсияти ӯ, рӯзноманигориҳои камтар ҷалб мекунад, барои он ки сатҳи дониши рӯзноманигориҳои хеле паст мебошад. Бовар кунед, ситораҳо дар соҳаи рӯзноманигорӣ нисбати соҳаи мусиқӣ боз ҳам камтар мебошанд.

Табриз Шаҳидӣ, продюсер (Империя Музыки).

Источник:

<http://empireofmusic.ru/main.mhtml?Part=21&PublD=98>

Таъқиб ва куштор ... о пьесе «Безумие. Год 93»

Песаи «Безумие, год 93-й», ки дар Театри Драмавии Русӣ ба номи Вл. Маяковский бо Барзо Абдуразоқов гузошта шуда буд, барои ман на ҳамчун шуоъи бенири ҳақиқат дар торикии ҳаводиси дурӯғу риёкории воқеият мо мебошад, балки алангаи дурахшони ҳақиқат, ки аз он чашмҳо ба дард омаданд ва гушҳо вазнин шуданд. Ин тасвирот дар саҳна фарёди дили хунарманд буд, ки ба хомӯшӣ ва бепарвоии шаҳрвандони худ, ба беадолатиҳо ва бенизомииҳо, ки дар гирдуатроф рӯй меоданд дигар қаввати нигоҳ қардан надошт ва ӯ медонист, ки натиҷаи ин кор ба чӣ ҳолат расонида метавонад. Ду дунё, ду давра, як бадбахтӣ - халқи гадо, умедҳои фиребхӯрда, ноилочии таҳдидунанда.

Ичрои нақшҳои актёрноро мухтасару ва ҳам дар айни ҳол мукамал қарда чунин баҳо додан мумкин, мисле он ки Викпюк гуфта буд “Бовар мекунам!”. Режиссёр бо интихоби актёрон хато накард аст. Аз онҳо шиддати революсионӣ хеле ҷиддӣ изҳор мешуд. Яке аз актёрон, ки нақши шайтонро мебозид, ҳатто маро каме тарсонид. Чавондӯхтари “Исёнгар” бошад, бо воситаи нутқи бисёр хуби саҳнавӣ, хеле ҳақиқӣ менамуд. Актёрони касбӣ хеле бошукӯҳ баромад қарданд. Симона Корде – таҷассуми зане, ки аз эҳсоси гуноҳ ва даҳшати дар гирдуатроф буда ақлашро гум қарда аст, бо беақлии худ яқшуд. Ҳар як тамошобин, сарқиссаро надониста ба худ тасаввур мекард, ки кадом воқеа бо ин зан рӯй додааст. Баромади

Хуршед баҳои баландро сазовор мебошад, ки ӯ нақши Маратро иҷро қарда буд. Ӯ, ки дар инъикос намудани ноумедии инқилоби «расвоқарда» вазиқадор буд, аз ӯҳдаи кори худ хеле хуб баромад. Дар вақти сухани охиринаш, ки дар он, ӯ ба тамошобинон неву, балки дар асл ба ҳамватанони худ мурочиат мекард, духтараки дар назди ман нишаста ашки чашмонашро, ки аз Марат ҳам зиёдтар мерехтанд, пок мекард. Маҳз ҳамин қаҳрамони устои хунар Барзу, паёми асосиро, ки дар песа ниҳода шуда буд инъикос мекард. Маҳз ба туфайли иштироки ҳамин қаҳрамон дар песа, Барзуро барои барзиёд революсионӣ буданаш айбдор қардан мумкин нест, зеро Марат ба сари роҳи исёнгарон баромад ва онҳоро аз зулми ситамгарон озод қарда, бефоида будани чунин роҳро бо худ таҷассум қарда. Марат ба мо мурочиатқарда сухан дар бораи инқилоб намегуфт, баракс ӯ дар бораи он мегуфт, ки мо бо бепарвоии худ давлати худро бад мебинем. Ӯ ба мо даъват мекард то нишондихем, ки «мо бисёр ҳастем» ва ба Императори нав фаҳмонем, ки вай ҳам «Шоҳи урёни» навбатӣ мебошад.

Мутаассифона, на ҳама инро дарқ қарданд ва акнун Барзу тақдири қаҳрамони спектакли худро бояд ҷудо қунад – Марати абадан таъқибшударо... Песа хеле аҷоиб мебошад. Мо аз самими қалб умед дорем, ки дар ояндаи наздик дарди актёрон шифо меёбад ва мо боз бо ин асари санъати театрий ҳаловат бурда метавонем.

Фарух Кузиев

Приглашение к участию в экспериментальном фото-

Бохтар_Арт Вижн

арт-ориентированном проекте «STILLS – серия визуальных концептов»

Куратор: Оксана Шаталова (Казахстан). Сокуратор: Борис Чухович (Канада)

Координатор и пиар-менеджер: Саша Шегай (Казахстан)
Консультанты: Улан Джапаров (Кыргызстан), Джамшед Холиков (Таджикистан)

Участники: фото-художники Центральной Азии

Поддержка: Институт «Открытое Общество», Будапешт.

Фотографы и художники фото-арта приглашаются к участию в проекте, цель которого - стимулировать нестандартные способы представления фотографии, размыть границы между «традиционным фото» и актуальным искусством, привлечь интерес зрителей к современной фотографии, заложить основу для создания международной фото-сети.

Общие положения

- Проект представляет собой открытый эксперимент, совмещающий коллективный и индивидуальный подходы, аналитическое и образное мышление (идея корреспондирует с работой «Визуальные переводы гуманитарных концептов» исследователей из Канады и Великобритании (Д. Симеони, А. Нус, Б. Чухович).

- Проект включает: создание трех «коллективных» мультимедийных слайд-шоу и их презентации в столицах региона; публикацию слайд-шоу в формате DVD и распростра-

нение в культурных институциях; итоговую выставку.

- На веб-сайте проекта (стартует в мае-июне 2009 года) размещаются все фото, участвующие в слайд-шоу, и информация об авторах. Сайт запланирован как база для создания фото-сети «STILLS», площадки для творческого обмена фото-артистов и основы будущих проектов.

Одна из перспектив – участие (по итогам проекта) в Монреальской фото-биеннале 2011.

Темы

1. *Аттрактивность* (ключевые слова: шоу, эффектное, открытое, сенсационное). **Дедлайн предоставления работ: 21 июня 2009 г. (включительно)**. Выставка «Аттрактивность»: август 2009, г. Алматы.

2. *Локальность* (контекст, репрезентация, экспортность, экзотика). **Дедлайн: 21 сентября 2009 г.** Выставка «Локальность»: октябрь 2009, Душанбе.

3. *Энтузиазм* (самодеятельность, бескорыстие, пафос, «искусство на коленке», «хоум видео»). **Дедлайн: 25 ноября 2009 г.** Выставка «Энтузиазм»: декабрь 2009, Бишкек.

Предложения-заявки в соответствии с датами дедлайна просьба высылать по электронной почте на адрес photoart-stills@gmail.com

Дополнительная информация у координатора выставочных проектов Джамшеда Холикова

ОН ЗИНДАГИИ НАВ БАХШИДАН ЛОЗИМ.

Чодаи эҷодӣ шавқовар ва бо маҳсул мебошад. Ва чун ҳар як роҳи интиҳоб намудаи ҳаёт, дар он монеъаҳо вуҷуд дорад. Баъзан вақт дар он ба осони меравӣ ва баъзан вақт роҳ рафтани хеле вазнин аст... Аммо мушкилиҳои пайраҳаи навро ба вуҷуд меорад, ки он рост ба мақсад мебарад.

Муҳофизат – ин пайраҳаи якум мебошад, ки ба эҳёи шакли қадимаи санъат – ба ҳунармандӣ мебарад. Соҳаи ҳунармандӣ намояндаи моддии фарҳанги ҳар як халқ мебошад. То ҳол муҳимият ва арзиши санъати ҳунари халқӣ қадр карда нашудааст ва проблемаи нигоҳдории моликияти фарҳангии онҳо ҳал нашудааст. Зеро маҳз фарҳанги анъанавии давлати мо, ки аз қадимул айём оғоз ёфтааст, сарвати миллии халқ мебошад. Аз зарби кам таҷрибагиаш, бевоситагии шаҳрвандонаш, ки аз комёбиҳои фарҳанги ҷаҳонӣ кам шинос ҳастанд ин намуди санъат ҳоло ҳам хеле воқеӣ мебошад. Аммо, дар ин ҷо ҳам, он бо истехсолоти фабрикаву-заводҳо, бо маҳсулоти бисёрнусаи бесифат аз байн баромада истодааст. Бо ҳамин таъбиҳо ва арзишҳои эстетикӣ бардурӯғ ба оддат дароварда шуда истодааст. Ва чӣ аз ҳама ганд, одамон ба оммавӣ харидори намудани маҳсулоти пастсифат оддат карда истодаанд ва дар айни ҳол аз хотир мебароранд ва ҳатто баъзан он маҳсули кори дастиро, ки бо тоқату истеъдод сохта шудааст, ҳамчун чизи бекора меҳисобанд. Чӣ тавр пас бояд нигоҳ дорем (муҳофизат кунем), вақте ки ҳамаи беназирӣ ва арзишаш ин хел озод ва бедарак аз хотир мебарояд. Дарк намекунем, ки гум кардани анъанаи фарҳангӣ ба гумкардани худшиносӣ баробар мебошад.

Ба ғайр аз ин, тадқиқи соҳаи ҳунармандӣ нишон дод, ки истехсолот ва фурӯши маҳсулоти ҳунармандӣ дар Тоҷикистон, назар ба дигар давлатҳои Осиёи Марказӣ, на он қадар тарақӣ кардааст; маҳсулотҳои ҳунармандии тоҷикӣ потенциали зиёд доранд ва ҳамчун манбаи даромад барои ҳунармандон шуда метавонад; харидорони асосии маҳсулоти ҳунармандиро дар Тоҷикистон меҳмонони хориҷӣ ташкил медиҳанд, ҳоло он ки андозаи харидорони ватанӣ тақрибан 5%-и аҳолии кишварро ташкил медиҳад; яке аз проблемаҳои асосии ҳунармандон набудани иттилоот дар бораи бозор, таълими касбӣ ва тичоратӣ мебошад, ки ин ҳама ба сифат ва имкониятҳои рақобатии маҳсулотҳои ҳунармандии Тоҷикистон, барои рақобат намудан бо ҳамин гуна маҳсулотҳо аз Қазоқистон, Ўзбекистон ва дигар давлатҳои хориҷи наздик буда, аҳамияти манфӣ мерасонад.

Нигоҳдоштани касбҳои ҳунармандии халқиву-санъатӣ, пеш аз ҳама, бо инкишоф ва дастирӣ намудани ин соҳа дар ҳар гуна шаҳрҳои минтақаҳои Тоҷикистон вобаста мебошад. Мисол, касбҳои шаҳрҳои қадими Хучанд, Кӯлоб, Конибодом ва дигар ноҳияҳо аз якдигар ва аз пойтахт ҷудо меконанд, ва маҳсулоти онҳо бошад, бо сабаби дурии роҳ кам оварда мешавад ва аз ҳамин лиҳоз аксарияти аҳолии муосир хусусиятҳо ва навъҳои онҳоро наметонанд.

Барои аз нав эҳё намудани соҳаи ҳунармандӣ, ҷорабиниҳои зеринро пешбини кардан лозим:

Сифати маҳсулотҳои ҳунармандиро беҳтар намудан лозим:

- ташкил намудани таълими касбӣ ва тичоратӣ барои ҳунармандони ҳозира ва оянда;
- сертификатсия ва индивидуализатсия намудани маҳсулотҳо, корҳо ва хизматрасониҳои ҳунармандон;
- гузоштани муҳри миллии сифатӣ барои маҳсулотҳои

ватанӣ, ҳамчун марҳалаи аввалин барои иштирок дар конкурси байналхалқӣ доир ба нишонаи (муҳри) сифатии ЮНЕСКО.

Имкониятҳои гирифтани иттилоот ва васеъ кардани даромадро ба бозорҳои нав, барои ҳунармандони маҳаллӣ лозим аст:

- ташкил намудани харитаи электронии ҳунармандии Тоҷикистон;

- сохтани веб-сайт барои ҳунармандон бо маълумот дар бораи касбҳои ҳунари;

- барпо намудани ҳамкорӣ байни ҳунармандони осиеи миёна ва ташкилотҳои тичоратии байналхалқӣ.

Барпо намудани шабакаи ҳунармандон дар Тоҷикистон:

- барпо намудани марказҳои минтақавии дастиринамоии ҳунармандон ва корхонаҳои ҳунармандӣ;

- роҳҳои инкишоф намудани ҳамкориҳоро ёфтан лозим аст, ва инчунин зарур аст, ки ҳунармандони боистеъдодеро пайдо намоем, ки аз сабаби очизӣ ва дур будани худ наонамён ва қадр нашуда меконанд;

- ҳамкориҳои зичро байни донорҳо, ташкилотҳои байналхалқӣ, иттиҳоди миллии ҳунармандон ва ҳукумат барпо кардан лозим аст.

Самтҳои афзалиятноки соҳаи ҳунармандӣ, бояд тайёр намудани маҳсулотҳои халқӣ бошад, ки барои қонеъ намудани талаботи рӯзмарра, эстетикӣ ва ғайраҳо равона карда шаванд. Ассотсиатсияҳои доир ба тайёр намудани маҳсулотҳои ҳунари халқиро аз нав эҳё намудан лозим, ки онҳо дар навбати худ эҷодиёти занҳоро ривож диҳанд (як навъи марказҳои меҳнати хонагӣ) ва ба занҳои қишлоқ кӯмак намоёнд, ки ба чомеа ва дунё адптатсия шаванд.

Чизҳои дар боло зикр шуда, зарурати дигар намудани муносибатро ба ҳунармандӣ, васеъ намудани имкониятҳои татбиқи истехсолоти соҳаи ҳунармандиро, барои вусъат намудани потенциали инсонӣ ва рушд намоии он дар ҳар гуна самтҳо, муайян месозад.

Соҳаи ҳунармандӣ яке аз соҳаҳои муҳиме мебошад, ки имконияти таъмин намудани шабакаи васеи корхонаҳои хурд ва баланд намудани шумораи ҳунармандони шахси ро доро мебошад. Имконияти ба ҳолатҳои гуногун мутобиқшавӣ ва зудҳаракат будани ин соҳа, барои ҳалли комплекси масъалаҳои хоҷагӣ ва иҷтимоӣ мусоидат мекунад ва аҳолиро бо ҷои корӣ таъмин карда метавонад. Инчунин барои одамони дорой хусусиятҳои гуногуни ақлӣ, имкониятҳои ҷисмонӣ, одамони дорой иштиёқи касбии гуногун, ҳам ҷои кори ва ҳам имконияти ба амал овардани потенциали эҷодии онҳо, ёри мерасонад.

Таҷрибаи чунин давлатҳо, мисли Олмон, Туркия, Ҳиндустон, ки дар он ҷо дар муҳити бозорӣ соҳаи ҳунармандӣ пурра қобилияти мавҷуд буданро исбот мекунад, ва ин ба ҳулоса меорад, ки бо мурури замон дар чомеа ва давлати мо ҳам ин соҳа мустақам шуда метавонад. Дар Тоҷикистон сарфи назар ба он ки заминаи ҳуқуқӣ барои танзими соҳаи ҳунармандӣ вуҷуд надорад, вале бисёр одамон бо тайёр намудани маҳсулотҳои ҳунармандӣ машғул ҳастанд. Ҳамин тавр, дар ҳар гушаю канори кишвари мо, маҳсулотҳои беназири ҳунари халқиро дидан мумкин. Онҳо бо дастони одамоне сохта шудаанд, ки таърих ва анъанаи халқи худро хифз ва нигоҳ медоранд.